

VN/23487/2023 / VM082:00/2023

Hankkeen VM082:00/2023 lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa vuoden 2024 talousarvioesitykseen liittyvistä, pääosin hallitusohjelmaan liittyvästä ehdotuksista. VATT lausuu näistä seuraavasti:

1. Työtulovähennyksen enimmäismäärän korotuksen uudelleenkohdentaminen. (Tuomas Matikka, johtava tutkija ja Tuomas Kosonen, tutkimusprofessori)

Esitys koskee ikäperusteisen työtulovähennyksen muuttamista siten, että aiemmat työtulovähennyksen korotukset poistetaan alle 65-vuotialta, ja että 65 vuotta täyttäneiden korotusta vastaavasti nostetaan edelleen 600 eurosta 1200 euroon. Esityksen pääasialliset perustelut koskevat julkistalouden tasapainottamista sekä eläkeiän saavuttaneiden henkilöiden työnteon taloudellisten kannustimien parantamista.

Arviomme mukaan työtulovähennyksen enimmäismäärän korotuksen poistaminen alle 65-vuotiailta on perusteltua. Korotus koskee suurta joukkoa työntekijöitä, jolloin sen verotuloja vähentävät vaikutukset ovat merkittäviä. Lisäksi tutkimusnäyttö taloudellisten kannustimien vaikutuksista työntekoon ei yleisesti tue sitä, että korotetulla työtulovähennyksellä olisi merkittäviä työllistäviä vaikutuksia (Matikka, Harju ja Kosonen, 2016). Tästä syystä työssäkävien alle 65-vuotiaiden työtulovähennyksen poistolla ei voi olettaa olevan erityisen merkittäviä negatiivisia työllisyysvaikutuksia.

Toisaalta 65 vuotta täyttäneiden työtulovähennyksen edelleen korottaminen 600 eurosta 1200 euroon työn tarjonnan lisäämiseksi ei ole tutkimustiedon mukaan erityisen hyvin perusteltua, sillä sen työllisyyttä kasvattava vaikutus on todennäköisesti korkeintaan maltillinen (Laun, 2017). Lisäksi jo eläkkeellä olevien työnteon taloudelliset kannustimet ovat Suomessa verrattain hyvät ilman edelleen korotettua työtulovähennystäkin (Matikka, 2014).

Laun, L. (2017). The Effect of Age-Targeted Tax Credits on Labor Force Participation of Older Workers. *Journal of Public Economics*, vol. 152, s. 102-118.

Matikka, T. (2014). Eläkeläisten työnteon taloudelliset kannustimet. VATT Muistiot 41.

Matikka, T., Harju, J. ja Kosonen, T. (2016). Tuloverotuksen vaikutus työn tarjontaan. Valtioneuvoston kanslian selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2015.

2. Matkakuluvähennyksen omavastuun korotus.

Ei lausuttavaa

3. Kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön perusteella myönnettävän määräaikaisen kotitalousvähennyksen korotuksen jatkaminen vuodella 2024 (Tuomas Matikka, johtava tutkija ja Tuomas Kosonen, tutkimusprofessori)

Kotitalousvähennys kokonaisuutena heikentää julkista taloutta noin puolella miljardilla eurolla vuosittain. Jos julkista taloutta haluttaisiin sopeuttaa nykyistä voimakkaammin, saattaisi kotitalousvähennyksen pienentäminen olla yksi varteenotettava vaihtoehto. Tämä johtuu siitä, että kotitalousvähennyksellä saavutetaan hyvin vähäisiä palvelujen kulutusta tai palvelualojen työllisyyttä lisääviä vaikutuksia suhteessa menetettyihin verotuottoihin.

4. Kotitalousvähennyksen ulottaminen kotona annettaviin fysioterapia- ja toimintaterapiapalveluihin (Tuomas Matikka, johtava tutkija ja Tuomas Kosonen, tutkimusprofessori)

Esitys on pidentää kotitalousvähennyksen määräaikaista korotusta vuodella sekä laajentaa kotitalousvähennys koskemaan fysioterapiaa ja toimintaterapiaa. Esityksen perusteella tämä heikentäisi verotuottoja 44 miljoonalla eurolla vuositasona. Kuten esityksessä on todettu, tällä luultavasti olisi melko vähäinen vaikutus kotitalousvähennyksen kohteena olevien palveluiden kulutukseen ja sitä kautta pieni vaikutus palvelualojen työllisyyteen. Tämän lisäksi kotitalousvähennys kohdentuu keski- ja suurituloisille kotitalouksille, joten esityksen vaikutus on tulonjakoa eriyttävä.

5. Määräaikaisen rahastopoikkeuksen jatkaminen vuodelle 2024.

Ei lausuttavaa

6. Ulkomaisten erityisasiantuntijoiden lähdeverotuksen määräajan pidentäminen 7 vuoteen.

Lausutaan seuraavaa (Ilpo Kauppinen, erikoistutkija):

Avainhenkilölain mukaan ulkomailta tulevat henkilöt, joilla on erityisasiantuntemusta tai jotka toimivat opettajina suomalaisessa ylempässä oppilaitoksessa tai harjoittavat tieteellistä tutkimusta yleiseksi eduksi, voivat Suomesta saadun palkkatulonsa verotuksessa tietyin edellytyksin valita tavallisen tuloverotuksen sijaan palkkatulon lähdeverotuksen 48 kuukauden ajaksi. Palkkatulon lähdevero on 32 prosenttia palkan kokonaismäärästä. Vuodesta 1996 saakka määräaikaisesti voimassa ollut avainhenkilölaki säädettiin lailla pysyväksi vuonna 2019. Käsillä olevassa esityksessä avainhenkilölain enimmäistyöskestelyaika ehdotetaan pidennettäväksi 48 kuukaudesta 84 kuukauteen, jolloin avainhenkilön saamasta palkkatulosta perittäisiin 32 prosentin lähdeveroa kolme vuotta pitempään kuin nykytilanteessa.

Suomen avainhenkilölain vaikutusta asiantuntijoiden maahanmuuttoon ei ole tutkittu, mutta olemassa olevan tutkimustiedon perusteella avainhenkilölain kaltainen veropolitiikka on toimiva tapa houkuttaa ulkomaista työvoimaa. Tuloverotuksen ja kansainvälisen muuttoliikkeen yhteyttä selvittävässä tutkimuksessa painottuu kautta linjan se, että ulkomaisten henkilöiden muuttopäätökset reagoivat verotukseen, kun taas kotimaisten henkilöiden maastamuuttoon verotus ei näytä juurikaan vaikuttavan.¹) Epäsymmetria verotuksen vaikutuksessa kotimaisten ja ulkomaisten henkilöiden muuttoliikkeeseen voi selittyä esimerkiksi sillä, että päätös muuttaa pois kotimaasta liittyy enemmänkin muihin tekijöihin kuin verotukseen, kun taas mahdollisten kohdemaiden välillä valintaa tehtäessä verokannustimilla voi olla enemmän vaikutusta. Näin ollen työvoiman saamiseen ja maassa pitämiseen tähtäävää veropolitiikkaa on tarkoituksenmukaista kohdentaa ulkomaiseen työvoimaan.

¹ Ks. Kleven ym., 2013; Kleven ym., 2014; Akcigit ym., 2016; Kalin ym. 2022.

Suomen avainhenkilölain kaltaista politiikkaa on tutkittu Tanskan ulkomaisten asiantuntijoiden erityisverokohteluun liittyen (Kleven ym., 2014). Tutkimuksen mukaan erityisverokohtelu lisäsi sen kohteena olevan korkeatuloisen ja asiantuntemusta omaavan työvoiman määrää Tanskassa.

Alankomaissa sovellettavan ulkomaisten työntekijöiden erityisverokohtelun kestoajan lyhentämisen vaikutuksia selvittävän tutkimuksen (Giarola ym. 2023) mukaan kestoajan lyhentäminen puolestaan lisäsi politiikan kohteena olleiden henkilöiden maastamuuttoa. Tuloksen perusteella on syytä olettaa, että Suomen avainhenkilölain enimmäistyöskentelyajan pidentäminen vaikuttaisi vastaavasti siten, että lain kohteena olevat ulkomaiset henkilöt pysyisivät Suomessa pidempään.

Ulkomaisten avainhenkilöiden erityisverokohtelu vaikuttaakin tutkimustiedon valossa Suomen näkökulmasta järkevältä politiikalta, ja enimmäistyöskentelyajan pidentäminen tekee todennäköisesti erityisverokohtelusta ulkomaisten asiantuntijoiden näkökulmasta entistä houkuttelevamman ja auttaa pitämään heidät pidempään maassa.

Akcigit, U., Baslandze, S. & Stantcheva, S. (2016), 'Taxation and the international mobility of inventors', *American Economic Review* 106(10), 2930–81.

Giarola, J. V. C., Marie, O., Cörvers, F & Schmeets, H, Should I pay or should I go? Dutch Evidence on tax-induced out-migration. CEPR Discussion Paper 55990-1694013237.

Kauppinen, I., Kalin, S., Kotakorpi, K. & Pirttilä, J. (2022), Migration and tax policy: Evidence from Finnish full-population data, VATT Working Papers 150.

Kleven, H. J., Landais, C. & Saez, E. (2013), 'Taxation and international migration of superstars: Evidence from the European football market', *American Economic Review* 103(5), 1892–1924.

Kleven, H. J., Landais, C., Saez, E. & Schultz, E. (2013), 'Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners: Evidence from the Foreigners Tax Scheme in Denmark', *The Quarterly Journal of Economics* 129(1), 333–378.

Kleven, H., Landais, C., Muñoz, M. & Stantcheva, S. (2020), 'Taxation and migration: Evidence and policy implications', *Journal of Economic Perspectives* 34(2), 119–42. URL: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.34.2.119>

Kohtaan "Avainhenkilölain enimmäistyöskentelyaika ehdotetaan pidennettäväksi 48 kuukaudesta 84 kuukauteen" lausutaan seuraavaa (Elias Einiö, johtava tutkija):

Tämän voidaan arvioida lisäävän korkean osaamisen työvoimaa ja sitä myötä innovaatioita ja tuottavuutta. Toimi vaikuttaa talouden kasvuun kahdella tavalla. Ensinnäkin se voi lisätä työpanoksen määrää. Toisaalta sen voidaan odottaa parantavan tuottavuuskasvua mikäli se lisää T&K-toiminnoissa työskentelevien osaajien määrää. Einiön ym. (2022) mukaan yhden prosenttiyksikön kasvu korkean osaamisen työvoiman määrässä lisää talouden kasvuastetta 0.11 prosenttiyksiköllä. Tutkimuksen mukaan julkisen T&K-rahoituksen ja korkean osaamisen työvoiman yhtäaikaishallinnalla lisäämisellä on myös toisiaan tukevia myönteisiä lisävaikutuksia. Toimen voidaan siis katsoa tukevan ja tehostavan TKI-rahoituslain myötä kasvatettavan tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan suunnattavan julkisen rahoituksen vaikutuksia. Lisäksi toimen voidaan odottaa vahvistavan julkista taloutta verotulojen kasvun ja hoitosuhteen mahdollisen parantumisen myötä. Sitä, kuinka paljon korkean osaamisen työvoiman määrä toimen myötä lisääntyy, on vaikea kuitenkin arvioida.


15.9.2023

VATT/334/07.01/2023

Einiö, E., Koski, H., Kuusi, T., ja Lehmus, M. (2022). *Innovation, reallocation, and growth in the 21st century*. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities, 2022:1

7. Perintöveron maksuajan pidentäminen 10 vuoteen.

Ei lausuttavaa



Mikael Collan
Ylijohtaja



Seppo Kari
Tutkimusjohtaja

Jakelu VM

Tiedoksi Elias Einiö
Tuomas Matikka
Ilpo Kauppinen
VATT Kirjaamo